

Primljen 1. 9. 2003.
Prihvaćen 28.11. 2003.

ESPERANTISTI O JEZIČNIM PRAVIMA I ODGOVORNOSTIMA

Svjetski esperantski kongres, Göteborg, 26. srpnja – 2. kolovoza 2003.

Velimir Piškorec *
Filozofski fakultet, Zagreb

Od 26. srpnja do 2. kolovoza 2003. u švedskome gradu Göteborgu održan je 88. Svjetski esperantski kongres, koji je okupio više od 1800 sudionika iz 62 zemlje, a Hrvatsku je zastupalo 40-ak esperantista. To je najveći godišnji esperantski skup u svijetu i svake se godine održava u drugoj zemlji. Organizira ga Svjetski esperantski savez UEA (Universala Esperanto-Asocio), udruga sa sjedištem u Rotterdamu, koja okuplja oko 5600 individualnih i više od 12 tisuća pridruženih članova iz 108 zemalja. U sklopu Saveza (www.uea.org) djeluju pojedini nacionalni savezi, uključujući i Hrvatski savez za esperanto, kao i razne tematske esperantske udruge: od strukovnih (nastavnici, željezničari, matematičari, astronomi, ekonomisti, agronomi, liječnici, biolozi, šumari, filozofi, novinari, književnici, umjetnici, pravnici itd.) i vjerskih (katolici, evangelici, muslimani, ateisti, ekumenisti) pa do hobističkih (naturisti, filatelisti, šahisti, radioamateri, biciklisti, ljubitelji mačaka) i interesnih (hendikepirani, slijepi i slabovidni, ljubitelji prirode, nepušači, seksualne manjine, građani svijeta). Podaci o ustroju i sastavu Svjetskoga esperantskoga saveza tiskaju se u godišnjaku *Jarlibro*, dok o aktualnim zbivanjima u esperantskom pokretu obavještava mjesečnik *Esperanto-Revuo*.

Svjetski esperantski kongres nije samo prigoda za praktičnu uporabu esperanta u izravnoj komunikaciji i za upoznavanje zemlje u kojoj se kongres održava, nego nudi i paletu znanstvenih, kulturnoumjetničkih i stručnih programa i sadržaja. Tako je na kongresu u

Göteborgu hrvatska književnica na esperantu Spomenka Štimec predstavila svoj najnoviji esperantski roman *Tilla*, romansiranu biografiju glumice Tille Durieux. Glumica Vida Jerman, koja je već više od 25 godina jedno od vodećih imena esperantskoga glumišta, izvela je u sklopu međunarodne umjetničke večeri nekoliko odlomaka iz svojega pjesničko-glazbenoga recitala *Brazila akvarelo* (Braziliški akvarel), a učenicima glazbene gimnazije Kaja Farszky odsvirala je na klaviru nekoliko skladbi Dore Pejačević.

U stručnome dijelu göteborgškoga kongresa raspravljalo se o jezičnim pravima i odgovornostima. Sesijama o kongresnoj temi nazočilo je više stotina esperantista, jezikoslovnih laika i stručnjaka, koji su o temi raspravljali u manjim skupinama, izlažući nakon rasprave zaključke do kojih su došli. Plenarno izlaganje o komplementarnosti uloge nacionalno neutralnoga jezika esperanta u međunarodnoj komunikaciji i nastojanja mnogih jezičnih zajednica da očuvaju lokalne i nacionalne jezike od jezičnoga imperijalizma engleskoga održao je francuski filozof kulture Charles Durand, autor djela u tri knjige *La Nouvelle Guerre contre l'intelligence*, od kojega druga knjiga nosi podnaslov *La Manipulation mentale par la destruction des langues*. Uz plenarno predavanje, kao poticaj za raspravu o jezičnim pravima i odgovornostima poslužili su tekst američkoga filologa Humphreya Tonkina, moderatora kongresne teme, te tematski popis od dvadesetak pitanja za raspravu u sesijama.

Najprije se pokušalo definirati što je uopće neko pravo te koje mjesto zauzima jezično pravo u sklopu različitih ljudskih prava. Zatim se raspravljalo o ustavnom i pravnom statusu jezičnih prava u pojedinim zemljama i o institucijama koje nadziru provedbu jezičnih prava. Tematiziran je i pojam jezične odgovornosti ne samo s pravnoga, nego i s etičkoga aspekta, a raspravljalo se i o razlici između individualnoga i kolektivnoga jezičnoga prava. Posebna točka bila je posvećena odnosu između prava na uporabu jezika, prava na školovanje na određenom jeziku i prava na skrb o jeziku.

Drugi niz pitanja odnosio se na problem iseljeničkih jezika i jezika manjina, pri čemu je posebna pozornost posvećena ulozi matične zemlje u čuvanju jezika iseljenika i njezinu utjecaju na jezična prava iseljenika u zemlji doseljenja. Razgovaralo se također o recipročnoj jezičnoj odgovornosti između jezične manjine i jezične većine u odnosu prema njegovanju kulturalnoga sporazumijevanja uz pomoć prevođenja i jezične poduke. Iznosena je i činjenica da se djeca jezičnih manjina često rado asimiliraju u jezičnu većinu, zanemarujući nastojanja roditelja da sačuvaju materinski jezik, no da u kasnijoj dobi ta djeca pokazuju zanimanje za naslijeđene vrijednosti i materinski jezik. U vezi s tim postavljeno je pitanje na koji bi se način to zanimanje moglo što bolje zadovoljiti. Polazeći od činjenice da u nekim zemljama engleskim govori elita što stvara jaz između te elite i običnih ljudi, raspravljalo se o tome kako ga prevladati.

Treći skup pitanja razmatrao je ulogu esperanta u odnosu na jezična prava i odgovornosti. Tako je postavljeno pitanje o ravnoteži između zauzimanja za esperanto i upozoravanja na nepravedna rješenja u međunarodnoj komunikaciji pomoću nacionalnih jezika. Raspravljalo se o tome mogu li se određena aktualna politička strujanja, primjerice otpor utjecaju engleskoga jezika, okrenuti u korist esperanta. Imajući na umu institucije za čuvanje ili širenje nacionalnih jezika, poput British Councila ili Goethe-Instituta, raspravljalo se kako uvjeriti te institucije da podupru esperanto te koji bi

mogao biti zajednički interes tih institucija i esperantske zajednice. Naposljetku, razmatrano je pitanje potpore esperantu od znanstvenih i tehničkih krugova, a govorilo se i o promicanju esperanta kao jezika mosta u prevođenju i tumačenju.

Na temelju zapisnika sa sesija radno predsjedništvo izradilo je kongresnu rezoluciju, u kojoj su sažeta stajališta esperantske zajednice o jezičnim pravima i odgovornostima.

Kao dodatak ovome izvješću donosimo u prijevodu s esperanta uvodnik Humphreya Tonkina o jezičnim pravima i odgovornostima, tekst plenarnoga izlaganja Charlesa Duranda, te rezoluciju Svjetskoga esperantskoga kongresa.

* * *

Humphrey Tonkin *Jezična prava i odgovornosti*

Mi govornici esperanta katkada mislimo da bi se na pitanja o jezičnoj ravnopravnosti, jezičnoj diskriminaciji i jezičnim pravima lako odgovorilo kada bi se u međunarodnoj komunikaciji koristio ovaj međunarodni jezik. Pravo na pravedan tretman bez obzira na jezik kojim netko govori ima povijest dulju od Zamenhoffova jezika. Konceptija jezičnih prava nastala je, barem na Zapadu, u 18. i 19. stoljeću, poglavito kada je bila riječ o izobrazbi manjina u školama na manjinskim jezicima, kako je bilo, primjerice, u Austro-Ugarskoj. No poslijeratni međunarodni instrumenti druge polovice 20. stoljeća učvrstili su tu koncepciju, primjerice, putem Opće deklaracije o ljudskim pravima iz 1948. te njezinim poslije prihvaćenim konvencijama (o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima, te o građanskim i političkim pravima). U esperantskome pokretu pitanje jezičnih prava već se dugo proučava i bilježi, naročito u posljednja četiri desetljeća, i to ponajprije zbog našega zanimanja za ravnopravan odnos prema jeziku na međunarodnoj razini, a zatim zbog našega proučavanja analognih situacija u pojedinim zemljama.

Zapravo, te su situacije vrlo zamršene. Pod kojim se uvjetima može tvrditi da određeni

čovjek ima „pravo“ rabiti određeni jezik u određenim situacijama? Imamo li, primjerice, „pravo“ zahtijevati da država obrazuje našu djecu na našem materinskom jeziku? I je li riječ o istoj situaciji kada je s jedne strane u pitanju snažna jezična zajednica u određenoj zemlji (recimo, katalonska) ili se pak radi o useljeničkoj obitelji, jedinjoj u određenom području, koja govori jezik stare domovine? Čini se da je pravo ograničeno na određene slučajeve, a da ne vrijedi u drugim slučajevima – no kako odrediti razlike?

Postoje li slučajevi u kojima pojedinac nema „pravo“ pristupa u školu u kojoj se koristi njegov jezik, no ima pravo pristupa sudu. Ako je tako, radi li se o svakome sudu ili samo o krivičnome? I da li samo ako je netko stanovnik ili državljanin određene zemlje ili i ako je stranac uhićen u tranzitu? Nije lako odrediti granice prava niti njihov odnos prema zakonima u pojedinoj zemlji.

Katkada mi esperantisti iznosimo dokaze da bi razne zemlje članice Ujedinjenih naroda morale moći koristiti vlastiti jezik u raspravama i drugim službenim prigodama, ili barem, da se ne provodi diskriminacija u korist nekih jezika, a na štetu drugih. Je li, dakle, riječ o „pravu“ da se ne bude diskriminiran? Je li moguće potpuno definirati prava koja se ne protežu samo na pojedince, nego i na kolektive? Lako bi se moglo dogoditi da se u određenoj zemlji radi osiguranja „prava“ određenoj manjini (primjerice na pravo korištenja vlastitoga jezika u trgovini ili u javnom životu), pojedinom pripadniku dotične manjine odmogne uživati prava kao pojedincu. Ako, kako stoji u Općoj deklaraciji o ljudskim pravima (26.3) „roditelji imaju primarno pravo odabrati vrstu obrazovanja što će ga steći njihovo dijete“, obuhvaća li to i izbor jezika poduke, primjerice u frankofonij pokrajini Quebecu u uglavnom anglofonij Kanadi?

A što ako je neka zemlja financijski toliko slaba da nije moguće ni svakom djetetu osigurati bilo kakvo obrazovanje? Što se u tom slučaju događa s jezičnim pravima? Takva je situacija u afričkim zemljama i mnogim drugim

djelovima svijeta – i ona katkada može poslužiti kao motiv, ili izlika, da se problem ne rješava sveobuhvatno.

Također, s druge strane medalje, kakve odgovornosti imaju kolektivi i pojedinci na području jezičnih prava? Kakve su obveze država? I, kada bi se nekako moralo uskladiti sredstva i obveze, koje su obveze važne, a koje manje važne? Postoji li kakva etika jezične uporabe, kakva jezična politika pojedinca koja određuje spektar racionalnih izbora pri pojedincu? Do kojega stupnja pripadnik jezične manjine, primjerice, ima etičku „obvezu“ ili „odgovornost“ očuvati i koristiti svoj jezik? Proteže li se ta odgovornost i na govornike esperanta?

Kao esperantisti imamo jedinstven misaoni pristup pitanju jezičnih prava i odgovornosti, no mnogi od nas ne razumiju njihove finise i povijest njihova odnosa. Također ne razumijemo, niti smo potpuno istražili, svoje odgovornosti kao građani i kao pripadnici svjetske zajednice. Namjera ovogodišnje teme Svjetskoga kongresa u Göteborgu jest pojasniti to pitanje i istražiti kako se ono može primijeniti na naše argumente o korištenju međunarodnoga jezika esperanta.

* * *

Charles Durand

Esperantisti i udruge za obranu nacionalnih jezika: prirodna simbioza

Kao prvo želim se zahvaliti gospodinu Renatu Corsettiju, predsjedniku Svjetskoga esperantskoga saveza, što me pozvao da sudjelujem na ovom kongresu i tako skromno doprinesem postignućima i aktivnostima esperantista.

Danas je nužno da razbijemo zid šutnje koji su nametljivo podignuli masovni mediji i oligarhija pod čijim su nadzorom. Esperantisti ne promiču samo esperanto. Oni također traže pravo što ga narodi imaju temeljem svojega dostojanstva, a to je da misle i rade rabeći vlastite jezike, žive u skladu s vlastitim kulturama, te da budu potpuno i nenametljivo samosvoj-

ni. Esperantske udruge imaju mnogo zajedničkog s drugim skupinama nastalima posljednjih godina diljem svijeta, poglavito u Europi. Te su skupine angažirane u obrani brojnih nacionalnih jezika, koje bi svjetska plutokracija htjela srozati na razinu dijalekta, dodjeljujući im u biti folklornu funkciju. Eto zašto je savezništvo između esperantista i spomenutih udruga iznimno poželjno. Naime, smatram da postoji sve potrebno da se iz takvoga savezništva stvori istinska simbioza koja će pomoći da učinkovitije odašiljamo svoje poruke.

Danas su esperantisti jedini u stanju predložiti jezik koji je uistinu međunarodan i koji je svima dostupan. Neću opisivati prednosti esperanta, jer ih svi vi bolje poznajete od mene, koji još ne govorim vaš jezik. Ipak, neki nas pokušavaju uvjeriti da je materinski jezik jedne skupine, koja ne predstavlja više od 6 do 7% svjetskoga stanovništva, univerzalan jezik, a to nas suočava s velikim problemom. Zapravo, proglasi li se jedan prirodan jezik „univezalnim“, time se istodobno sugerira da ostali jezici to nisu. Ako je jedan jezik „bolji“ od drugih, razumije se po sebi da ostali jezici nisu takvi. To se naziva „dvostrukošću kvalifikacijskih sredstava“, što je vrlo nelagodno. Naime, ako je jedan jezik „bolji“ od drugih, htjeli – ne htjeli, i njegove će se govornike smatrati „boljima“ od govornika drugih jezika.

Svi znamo da je prije 1960. godine u Sjedinjenim Državama postojala stroga rasna diskriminacija, temeljena na tobožnjoj inferiornosti crnaca. Istodobno, temeljita su istraživanja pokazala da su i sami crnci velikim dijelom vjerovali u tu činjenicu. Ta komplementarnost mišljenja postoji uvijek u odnosima između kolonizatora i koloniziranih, između vladara i podanika. Dakle, sličnu situaciju raspoznavamo između izvornih govornika tobože univerzalnoga jezika i svih ostalih. Gotovo sustavna diskriminacija u korist izvornih govornika engleskoga prirodna je posljedica „superiornosti“ pripisane engleskome jeziku, pa je u mnogim zemljama engleski jezik priznat kao jedini jezik koji će se primjerice koristiti u međunarodnim tehničkim i znanstvenim

razmjenama. I diskriminacijski postupci pri zapošljavanju mogu opstati samo zbog vjerovanja – zajedničkoga izvornim govornicima engleskoga i onima koji to nisu – u tobožnju „superiornost“ engleskoga jezika. Taj pogrešni konsenzus između vladajuće skupine i podređene skupine rezultira u svim međunarodnim organizacijama, koje ne ograničavaju kvotu zapošljavanja, očitim nejednakostima, a aktualne ih težnje mogu samo povećati.

U Europi nas neki pokušavaju uvjeriti da je poznavanje engleskoga postalo nužno zbog trgovačkih pravila i planetarnih priopćajnih potreba. Istodobno, kako znamo, ako su ciljevi toga učenja isključivo pragmatični, apostoli univerzalnoga sporazumijevanja trebali bi se okrenuti esperantu, a ne engleskome. Kao nužan zaključak nameće se da engleski danas u kontinentalnoj Europi ima ulogu jednaku onoj ruskoga prije 1990. u zemljama satelitima SSSR-a i u anektiranim republikama. Sociolingvist Louis-Jean Calvet dokazao je u tom procesu faze slične onome što je sada vidljivo u Zapadnoj Europi s engleskim. Nepostojanje jezične politike u nerusofonim republikama SSSR-a potaknulo je opsežno leksičko posuđivanje iz ruskoga jezika, napose u tehničkom i znanstvenom području. Na taj način lokalni su jezici ubrzo izgubili funkciju masovne komunikacije, dok se ruski specijalizirao za informativnu, službenu i znanstvenu funkciju. Godine 1975. na konferenciji u Tadžkentu pod naslovom „Ruski jezik, jezik prijateljstva i suradnje među sovjetskim republikama“ predloženo je da se učenike prisili da svoje dnevnik pišu na ruskom. Slijedile su konferencije u Tbilisiju (Gruzija), Talinu (Estonija), male pobune u drugim baltičkim zemljama, peticije gruzijskih intelektualaca itd. Neki su govornici tih jezika postali svjesni činjenice da njihov jezik polako nestaje u ruskome. To znači da je ruski ubrzano apsorbirao sovjetske jezike, što sovjetski narodi nikada nisu htjeli, no što je ovisilo o moći i jezičnoj politici Rusije prema svojim satelitima. Očito je da se sličan proces događa u europskim zemljama, što navodi na pomisao kako uspostava Europske unije olakšava SAD-u ubranu satelitizaciju staroga kon-

tinenta. U Sovjetskome su Savezu leksičke posuđenice iz ruskoga smanjivale razlike među jezicima u korist ruskoga. Primijenjena svojedobno u Sovjetskome Savezu i danas u kontinentalnoj Europi, ta se vrsta jezičnoga imperijalizma ostvaruje na različite načine, te istodobno utječe na prosvjetnu i sveučilišnu politiku, jezično planiranje te sredstva masovnog priopćavanja. Jezični imperijalizam ne bi bio preopasan da nije tek oblik sirovoga jednostavnoga imperijalizma, a dovoljno ga je pažljivo promotriti da bi se procijenio njegov sadržaj.

U mnogim zemljama, zastupljenima na ovom skupu, sredstva masovnog priopćavanja injektiraju u nacionalne jezike, sasvim umjetno, stotine angloameričkih riječi koje tako zamjenjuju lokalno rječničko blago. Tako je u talijanskome, njemačkome, francuskome, španjolskome, švedskome. U promdžbenim porukama slike o modernome, tehnologiji, mobilnosti, znanosti, liberalnosti, učinkovitosti, profesionalnom uspjehu, bogatstvu, pa čak i športu, od sada su gotovo uvijek povezane s angloameričkim nazivcima, koji na taj način, potpuno umjetno, zamjenjuju nazivke u materinskim jezicima i ranjavaju ih. To neprekidno nametanje stvara među stanovništvom Pavlovljevič reflex, koji ne pridonosi samo učenju engleskoga jezika, nego i pristanku na golemu anglosaksonsku kulturnu, gospodarsku i političku dominaciju u zemljama koje od nje trpe.

Rémi Kauffer, profesor na uglednom politološkom fakultetu u Parizu ("Sciences-Po"), piše u svojoj knjizi pod naslovom „Alat dezinformacije. Rat multinacionalnih kompanija protiv Europe“ sljedeće:

„Namećući svoje koncepcije, svoje nazivlje, svoje svjetske projekte, SAD pokušavaju u lance okovati svoje suparnike, u začarani krug mišljenja stvoren za njih, i to tako da potonji, tako sputani, više ne mogu izići iz toga kruga. Nametnuti svoje nazivlje, znači dobiti prvu bitku. Od "brainstorminga" do "wargamea", od "teenagersa" do "fast-fooda", od "managementa" do "benchmarkinga", Amerikanci su ispred svih drugih... Američko-britanski utjecaj proširio se zahvaljujući tom rastućem prodoru anglicizama. Od vladajućih elita, od gospodar-

skih medija, do „zamjenjivih“ četa u srednjim slojevima društva, te su riječi ušle u narod. Bitka je to riječima, bitka koncepcijama. Amerikanizacija nazivlja i koncepcija supostoji s amerikanizacijom potrošačkih navika, a ta pojava daje jedno od najučinkovitijih sredstava za prodor američkih tvrtki na progresivna tržišta. Ovo je objašnjenje geopolitičko i potpuno se slaže s tvrdnjom Zbigniewa Brzezinskog da je „Europa od sada američki protektorat“. Naša takozvana „elita“ nimalo nije svjesna činjenice da vlasnici riječi i jezika posjeduju i misao, a posjedujući nečiju misao, posjeduju se i sve drugo. To je zanemarivanje postalo općom pojavom. Tako i opća uporaba engleskoga, kao sredstva znanstvenoga definiranja i predstavljanja, posvećuje mnogo veću vidljivost znanstvenim radovima anglofonih naroda, a istodobno marginalizira druge. Radovi neanglofonih znanstvenika moraju biti na engleskom, što rezultira činjenicom da se ti znanstvenici moraju ukalupiti u anglofone zahtjeve o obliku i sadržaju svojih radova. Iz toga nastaje mimetizam ili imitiranje, što ima pogubne posljedice jer izaziva konkurentsku inspiraciju u odnosu na znanstvene programe, a time se gubi istinski inovativna logika. Zbog toga što anglofone zemlje određuju norme „dobre znanosti“, potpuno je razumljivo da se znanost anglofonih zemalja pokazala toliko „superiornom“ u odnosu na znanost u drugim zemljama. Tako dugo dok će strani znanstvenici, svjesno ili nesvjesno, pristajati na vlastitu inferiornost, rabeći engleski za predstavljanje svojih istraživanja, oni će biti tek posrednici angloameričke znanosti i neće svoj rad moći potpuno učiniti vrijednim.

Omogućuje li, dakle, poznavanje jezika koji pretendira da bude „univerzalan“ istodobno i veći napredak? Vjerojatno u to vjeruju vlasti na Tajvanu jer su nedavno zaposlile tisuću nastavnika izvornih govornika engleskoga kako bi povećali razinu znanja engleskoga kod mladih. Ipak, ponovit ću ono što sam napomenuo na konferenciji održanoj u toj zemlji u studenome 2002.: Promatramo li susjedne zemlje, vidjet ćemo da su Filipini, gdje se u cijelom području najbolje vlada engleskim jezikom, isto-

dobno i jedna od gospodarski najnerazvijenih zemalja Jugoistočne Azije!

Jedan jezik smanjuje načine izražavanja i referentne točke, a zanemaruje i filozofske škole što funkcioniraju na drugim jezicima. Ne može se prepustiti drugima da vladaju definicijama i konceptualizacijama ljudskoga znanja. Evo zašto bi međunarodni jezik nužno trebao biti nenacionalan, a esperanto je jedini jezik koji zadovoljava taj uvjet.

Ja se borim za slobodu duha, jer je ona preduvjet svih ostalih sloboda. Danas sam s vama jer su esperantisti u temelju istoga mišljenja.

* * *

Kongresna rezolucija

88. Svjetski kongres esperantista, koji je održan u Göteborgu u Švedskoj od 26. srpnja do 2. kolovoza 2003. s 1800 sudionika iz 62 zemlje, raspravljajući o temi „Jezična prava i odgovornosti“.

upućuje na brojne inicijative i deklaracije Svjetskoga esperantskoga saveza proteklih godina o čuvanju jezičnoga pluralizma unutar država i u odnosima među državama te o ulozu koju bi međunarodni jezik esperanto mogao imati kao učinkovit i neutralan most među različitim jezicima;

podsjeca u tom smislu, primjerice, na Praški manifest (1996) o jezičnoj demokraciji te na rezolucije sa svjetskih kongresa esperantista održanih u Zagrebu 2001. te u Fortalezi u Brazilu 2002.;

ustvrđuje da jezici ispunjavaju temeljnu ulogu u ljudskim društvima ne samo kao komunikacijsko sredstvo, nego i kao način izražavanja vlastitoga identiteta;

- da je jezična raznolikost veliko bogatstvo kulture te da je treba očuvati u kontekstu demokratske jezične politike koja ne daje samo jezična sredstva za komunikaciju unutar društava, nego i između društava;
- da jezična prava – dakle, prava koja se odnose na zadovoljavanje priopćajnih potreba i izražavanje identiteta u višejezičnim situacijama – čine bitan, no često zanemaran

element u temeljnim ljudskim pravima;

- da ostvarivanje jezičnih prava nije samo pravno, nego i etičko pitanje te da svatko ima odgovornost da u njemu sudjeluje;
- da se ta prava primjenjuju, ili bi se trebala primjenjivati, na svim razinama ljudskoga društva, počevši od prava pojedinaca zaštitom jezičnih manjina pa sve do jezične ravnopravnosti u odnosima među državama;
- da načela ravnopravnosti i demokratske komunikacije zahtijevaju čuvanje jezične raznolikosti u višejezičnim zajednicama u sklopu pravedne i jasne jezične politike, jer se na taj način omogućava maksimalno društveno sudjelovanje svih građana;
- da izostanak jasne i aktivne jezične politike otvara put jezičnoj dominaciji i hegemoniji;
- da je moguće čuvati jezičnu raznolikost, poglavito u odnosima među državama, samo aktivnom jezičnom politikom usmjerenom na realizaciju neutralne višejezičnosti u kojoj nijedan jezik nema dominantnu ulogu;

upućuje na dugogodišnja iskustva esperantske jezične zajednice kao na model ravnopravne komunikacije u višejezičnom društvu te na mogućnost toga jezika da odigra mnogo aktivniju ulogu kao most jezik u odnosima među državama i u višejezičnim komunikacijskim sustavima;

moli različite esperantske organizacije na međunarodnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini da surađuju na sustavnom nastojanju u vezi s upućivanjem na kvalitete međunarodnoga jezika esperanta te da ga čuvaju i razvijaju kako bi što bolje mogao odigrati svoju ulogu kao jezik most u višejezičnim situacijama;

poziva sve vladine i nevladine međunarodne organizacije, vlade i druge instancije, stručnjake i znanstvene udruge te sve građane koji žele čuvati i jačati jezičnu ravnopravnost na svim razinama, da dublje istraže mogućnosti i postignuća međunarodnoga jezika esperanta u odnosima među jezicima i narodima svugdje u svijetu i primijene njegova jezična sredstva.